

Ranuan kunta

Arviointikertomus vuodelta 2022

Tarkastuslautakunnan toiminta

- Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- Valtuusto on hyväksynyt vuoden 2022 talousarvion ja vuosien 2023-2024 taloussuunnitelman kokouksessaan 20.12.2021. Taloudessa ja toiminnassa on noudatettava talousarviota.
- Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2022 arviointia varten 7 kertaa. Arviointikertomukseen on koottu kuulemisten, toimielinten pöytäkirjojen ja tilinpäätösaineiston pohjalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2022.

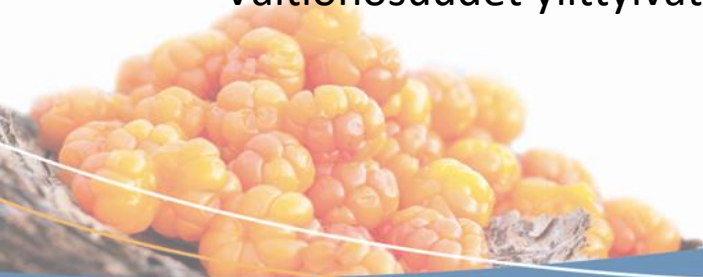
Tarkastuslautakunnan toiminta

- Tilikauden arvioinnin painopistealueet ovat olleet seuraavat:
- Keskushallinto
- Ranuan Vuokra-asunnot Oy
- Tarkastuslautakunnan kokoonpano: Ulla Ilvesluoto pj. (henkilökohtainen varajäsen Jaana Hosio), Sirkka Illikainen vpj. (Toivo Sääsilahti), Santeri Ahola (Keijo Ruonala), Rauno Kuha (Hannu Luokkanen) ja Marjo Puominen (Marja-Liisa Vartiainen).
- Kunnan tilintarkastusyhteisö on KPMG Oy Ab vastuullisena tilintarkastajana Juha Väärälä, JHT, KHT.
- Sirkka Illikainen on jäävännyt itsensä hyvinvointilautakunnan ja Ranuan Infra Oy:n arvioinnista. Santeri Ahola on jäävännyt itsensä hyvinvointilautakunnan arvioinnista. Marja-Liisa Vartiainen on jäävännyt itsensä teknisen lautakunnan arvioinnista.

Talouden arviointi

- Ranuan kunnan talous on tasapainossa.
- Vuoden 2022 tilinpäätös oli 667.422,31 euroa ylijäämäinen. Tulos oli ennakoitua parempi. Kumulatiivinen ylijäämä on 14,4 milj. €.
- Vuoden 2022 positiiviseen tulokseen vaikutti vuoden aikana toteutuneet kertaluontoiset tulot: koronakorvaus 396.287, Lapin sairaanhoitopiirin jäsenkuntalaskutuksen oikaisu 453.544 € + 197.534 € ja Kolpeneen kuntayhtymän ylijäämän palautus 66.424 €. Kaikki yhteensä 1.023.789 €. Ilman näitä tilinpäätös olisi ollut alijäämäinen.
- Vuosikatetta kertyi toimintavuonna 1.584.745 € ts. 438 €/asukas (v.2021 590 €/asukas).
- Verotulot ylittyivät 260.891 € talousarvioon verrattuna. Verotulojen osuus kaikista tuloista on 29,4 % ja valtionosuuksien 58,5 %. Ranuan kunnan veroprosentit ovat yleisesti ottaen maltilliset.
- Valtionosuudet ylittyivät 133.578 € arvioidusta.

Talouden arviointi

- Suhteellinen velkaantuneisuus on suurin piirtein sama kuin aiemmin (17,7 %).
- Kassan riittävyys on laskenut 9 päivää, mutta on edelleen erittäin hyvä (109).
- Omavaraisuusaste (81,7%) on säilynyt lähes ennallaan
- Lainanhoitokate on laskenut vuodesta 2021, mutta on edelleen hyvä 3,9.
- Vieras pääoma 6,9 milj. €, pitkäaikainen 2,0 milj. €
- Pitkäaikaiset lainat vähenivät 345.000 € ja velkaa on 648 €/asukas (733 €/asukas). Lainat ja vuokravastuut olivat 4.981 €/asukas (2.471 €/asukas). Koko kuntakonsernin velat olivat 5.170 €/asukas (4.744 €/asukas).

Talouden arviointi

- Kiinteistöleasing -vastuut ovat 15,9 milj. €.
- Nettoinvestoinnit olivat 1.920 000 €. Investointimenojen osuus kaikista menoista on n. 5 %.
- Investointien tulorahoitusprosentti on laskenut 159,7 %:sta 85,5 %:iin.
- Kunnan sijoitusstrategiaa ja sijoitussalkun allokaatiota muutettiin, jotta sijoitussalkun tuottoriskisuhdetta saadaan parannettua.

Kunnan toimintakertomuksessa esitetään arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä erityisesti talouden näkökulmasta. Kehitysarvion tulee tuoda esiin sellaiset seikat, joiden perusteella arvioidaan tulevaisuudennäkymien poikkeavan aiemmasta kehityssuunnasta. Onko näitä arvioitu riittävästi?

Tulevina vuosina valtionosuusjärjestelmään on odotettavissa muutoksia. Miten tähän on varauduttu?

Kunnassa meneillään olevat investoinnit (investointibuumi) lisäävät kunnan velkataakkaa huomattavasti. Tällä tulee olemaan vaikutusta kunnan talouteen.

Vuoden 2022 toiminnan arviointi

Työllisyys ja väestö

- Vuoden lopussa Ranualla oli 176 työtöntä ja työttömyysaste oli 12,3 % (Lappi 10,5 % ja koko maa 9,8 %). Kunnan keskimääräinen työttömyysprosentti 11,3 % eli se laski vuodesta 2021 1 %:n.
- Kunnan väkiluku väheni 51 henkilöllä: lapsia syntyi 19, kuolleita oli 55 ja väkiluku vuoden lopussa 3619 henkilöä. Kunnan nettomuutto oli -12. Kuntastrategian tavoitteena on säilyttää 3700 asukkaan väestö.
- 37 ukrainalaista pakolaista saapui ja heidän kotiuttamista helpottamaan palkattiin määräaikainen kotiuttamiskoordinaattori. Ukrainalaiset ovat kotiutuneet paikkakunnalle hyvin.

Miten kunta on varautunut siihen, että ikärakenteessa tapahtuu muutoksia ja väkimäärä laskee? Lapsia syntyy vähemmän ja ikäihmisten määrä kasvaa. Palvelujen kustannukset eivät vähene välttämättä samassa suhteessa kuin väki vähenee.

Henkilöstö

- Loppuvuonna 2022 kunnan henkilöstön kokonaismäärä oli 361, joista sijaisia tai määräaikaisia oli 101 henkilöä ja palkkatuella palkattuja 29 ja Henkilöstön keski-ikä oli 47,5 vuotta.
- Sairauspoissaolot kasvoivat 9,8% ja olivat 19,3 pv/hlö (v. 2021 18,3). Syiksi on mainittu henkilöstön ikääntyminen, työn kuormittavuus sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Sairauspoissaolojen vähennystavoite (< 15 pv/hlö) ei toteutunut.
- Hakijoiden määrä/avoin työpaikka on vähentynyt. Työntekijöiden saatavuus on heikentynyt. Sijaisia on vaikea saada.
- Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että työhyvinvointikysely tulee tehdä vuosittain, kuten valtuusto on linjannut. Sen toteutukseen on panostettava, että henkilöstön hyvinvointia ja johtamisen laatua voidaan edistää.

Määräaikaisten osuus kokonaishenkilöstömäärästä on korkea, ja tämä vaikuttaa työssäjaksamiseen merkittävästi. Mistä korkea määräaikaisten määrä johtuu?

Tuetaanko henkilöstön työssäjaksamista tarpeeksi? Ovatko henkilöstöresurssit riittävät?

Ovatko kunnan rekrytointiprosessit tehokkaita?

Kunnanhallitus

- Valtuusto hyväksyi uuden kuntastrategian vuosille 2022-2030. Strategiassa määriteltiin kunnan visio, arvot, päämäärät, tavoitteet, teot ja mittarit.
- Luottamushenkilöt ja viranhaltijat osallistettiin strategian laadintaan hyvin. Henkilöstölle ja kuntalaisille olisi ollut hyvä järjestää työpajoja.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kuntastrategian mittareissa olisi kehitettävää niin, että ne mittaisivat paremmin asetettuja päämääriä ja tavoitteita.

Kunnanhallitus

- Kuntastrategian tavoite on ottaa kuntalaiset mukaan päätöksentekoon ja kehittämiseen. Osallistava budjetointi toteutettiin: kuntalaiset saivat päättää 10.000 €:n käyttökohteesta.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kunta voisi järjestää enemmän avoimia keskustelutilaisuuksia ja työpajoja kaikille osallisuuden vahvistamiseksi sekä julkisia valtuuston iltakouluja ajankohtaisten teemojen ympärille.

- Sote-palvelut siirtyvät 1.1.2023 hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Onko uuden kunnan rooliin ja toimintoihin sote -ajassa valmistauduttu riittävästi?

Kunnanhallitus

- Hallintojohtaja irtisanoutui kesällä 2022. Tarkastuslautakunta on ollut huolissaan hallinnon, talouden ja henkilöstöjohtamisen resursseista, kun kunnanhallitus päätti jakaa hallintojohtajan tehtävät sisäisesti, eikä talousarvion 2023 yhteydessä päätetty viran täyttämistä. Uuden hallintojohtajan rekrytointi on nyt hyvässä vaiheessa.
- Yleishallinnossa sekä hallinto- ja ICT-palveluissa on nähtävissä huomattava talousarvion ylitys palveluiden ostojen osalta. Näkykö tässä hallintojohtajan puuttuminen?

Laitetaanko viranhaltijapäätökset nähtäväksi yleiseen tietoverkkoon?

Onko ICT-palveluratkaisuvaihtoehtoja selvitetty?

Kunnanhallitus

- Valtuusto hyväksyi kirkonkylän asemakaavan muutoksen Pappilanniemen, vanhan sairaalan ja Kolomaan alueella.
- Pappilanniemen asemakaavoituksen ollessa kesken kunnassa on otettu vastaan tonttivarauksia.
- Kunnan omistamien maa-alueiden ja tonttien myyntiehdot sekä niiden soveltaminen herättivät laajaa keskustelua ja kritiikkiä, koska tontteja on varattu ennen kaavan hyväksymistä ja myyntiin ilmoittamista. Kysymyksiä on herättänyt mm. se, että voiko tontteja varata kaavoituksen ollessa kesken, ilmoittiko kunta tonttien varaamisesta oikea-aikaisesti ja riittävän laajasti, toteutuiko kuntalaisten tasapuolinen kohtelu tonttien varauksissa sekä osallistuiko valmisteluun ja päätöksentekoon esteellisiä henkilöitä?
- Valtuusto korjasi ehtoja jatkoa varten. Kunnanhallitus teetti selvityksen asiasta ja totesi, ettei se anna aihetta toimenpiteisiin.

Osataanko kunnassa ennakoida riskejä, jotka vaarantavat kuntalaisten luottamusta avoimeen ja tasapuoliseen päätöksentekoon?

Kunnanhallitus

- Valtuusto linjasi, että kunta ei käynnistä valtuustokaudella 2021-2025 alueellaan tuulivoimaa koskevia kaavoitushankkeita.
- Maaseututoimessa eläinlääkärisubventioihin varattua määrärahaa käytettiin budjetoitua vähemmän.
- Kunnan rooli elinvoiman vahvistamisessa ja kehittämisessä on lisääntynyt.
- Business Ranua on saanut positiivista palautetta asiakkailtaan.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että valtuuston valtuustokauden ajalle tekemät linjapäätökset ovat päätöksiä, joihin on syytä suhtautua niiden vaatimalla vakavuudella.

Kunnanhallitus

- Yritys- ja hanketyöntekijä aloitti työssään.
- Peräpohjola Leaderin rahoitusta on hyödynnetty.
- Suhangon kaivokseen valmistaudutaan toteuttamalla kehityshanke, johon rekrytoitiin kaivoskoordinaattori. Hankkeen toteutus ajoittuu tälle vuodelle.
- Uusi elinkeino-ohjelma hyväksyttiin. Uusi brändistrategia ja brändin visuaalinen ilme hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta katsoo, että uutta elinkeino-ohjelmaa tulee edistää ja sen toteutumista tulee seurata ja sen edistymisestä raportoida aktiivisesti.

Kunnanhallitus

- Kunnan tiedottaminen ja ulkoinen viestintä on lisääntynyt.

Tarkastuslautakunta huomauttaa edelleen, että tiedottamisessa ja viestinnässä tulee kiinnittää huomiota myös muuhun kuin sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan tiedottamiseen. Tiedottaminen kunnan omilla nettisivuilla ja Kuriiri-lehdessä tulee huomioida jatkossa paremmin.

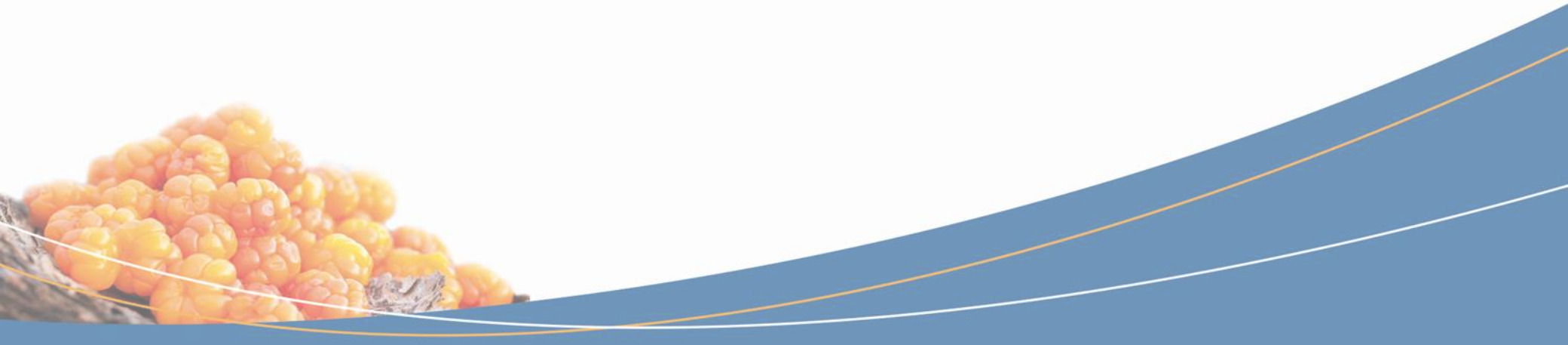
- Uusia yrityksiä syntyi 12 kpl. Yritysten määräksi Ranuan kunnan tilinpäätöksessä ilmoitetaan 295 yritystä. Mistä tämä tieto on peräisin?

Tarkastuslautakunta kysyy, että olisiko Ranualla syytä paneutua kunnan oman ajantasaisen yritystietokannan rakentamiseen?

Hyvinvointilautakunta

Perusturvatoimi

- Perusturvatoimen kokonaiskustannukset toteutuivat 1,49 milj. euroa arvioitua pienempänä.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäminen siirtyi 1.1.2023 alkaen Lapin hyvinvointialueen vastuulle.
- Toimintavuonna kunnassa on valmistauduttu tulevaan.

Tarkastuslautakunta toivoo, että laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat jatkossakin saatavilla Ranualla. Kunnan tulee tehdä aktiivista yhteistyötä hyvinvointialueen suuntaan.

Perusturvatoimien tilinpäätös on käsitelty kunnanhallituksessa.

Sivistystoimi

- Varhaiskasvatuksessa talousarvion ja toteuman välillä on edelleen merkittävä poikkeama. Varhaiskasvatuksen talousarvio ylittyi 101 307 euroa.
- Talousarviossa päivähoitopaikkaa tarvitsevien lukumäärä on arvioitu olevan 139 lasta, toteuma on ollut 151.
- Talousarviossa työvoiman tarpeeksi on arvioitu 28 htv, toteutuma oli 35 htv.
- Varhaiskasvatuksen opettajien ja hoitajien määräaikaisia työsuhteita on vakinaistettu. Uusi päiväkotitoiminta tuo helpotusta varhaiskasvatuksen tilahaasteisiin.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota toistuvaan varhaiskasvatuksen aliresursointiin niin henkilöstön kuin talouden suhteen. Resurssivaje on vakava ja toistuu vuosittain.

Millä tavalla kunta aikoo varmistaa varhaiskasvatuksen riittävät talouden ja henkilöstön resurssit?

Sivistystoimi

- Koulu- ja monitoimikeskus Kerkkä valmistui. Koulukeskuksen pihan saneeraus myös valmistui.
- Uuden yläkoulu-lukion 8,9 milj. euron investointi hyväksyttiin.
- Uuden päiväkodin suunnittelu eteni rakentamisvaiheeseen.
- Sivistystoimessa vuokrat ylittyivät vajaa 50 t€ arvioidusta. Perusopetuksessa vuokrat ylittyivät n.150 t€ arvioidusta ja kirjaston vuokrat ylittyivät 71 t€.

Eläinpuiston kausikortit lahjoitettiin kaikille oppilaille ja monitoimikeskukselle hankittiin polkupyöriä. Kartoitettiinko etukäteen, onko kausikortteille ja pyörille todellista tarvetta/käyttöä? Voisiko kunta kustantaa varhaiskasvatuksesta perusopetukseen kattavan oppimisympäristön vuosittaisella kertakorvauksella ilman erillisiä kausikortteja?

Miten eläinpuistoa hyödynnettäisiin tehokkaammin oppimisympäristönä ja myös muita kuin oman kunnan asukkaita palvellen, osana eläinpuiston toiminnan kehittämistä monipuoliseksi matkailu- ja oppimiskohteeksi?

Sivistystoimi

- Kirjasto aloitti uusissa tiloissa.
- Kirjaston tilaratkaisut eivät ole olleet kaikilta osin onnistuneita.
- Henkilökunnan omien wc-tilojen puuttuminen on todellinen ongelma kirjastossa.
- Palvelutiskin sijainti piilossa kirjaston perällä tuottaa kirjaston työntekijöille ja asiakkaille haasteita.

Tekninen lautakunta

- Tekniselle osastolle on saatu 100 % toimistosihteeri. On myös perustettu puistotyönjohtajan toimi ja koneenkuljettajan/puistotyöntekijän toimi.
- Teknisen osaston ensimmäinen oppisopimusopiskelija on valmistunut.
- Kaavateiden perusparannus (Porontie, Peurantie, Vasantie) on siirretty tuleville vuosille ja kaavateiden asvaltoinnit (Repotie, Tuulimyllyntie) on suoritettu. Kolomaan tiesuunnittelu on aloitettu.
- Kaavateiden talvikunnossapidosta on tullut tavanomaista enemmän negatiivista palautetta.

Miten kunta varautuu kaavateiden rapistumiseen ja parempaan talvikunnossapitoon tulevaisuudessa?

Tekninen lautakunta

- Ranuan kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmaa on jatkettu ja koko kunnan vesihuoltotarpeita on kartoitettu. Suunnittelutyö on valmistunut ja tarpeet on selvitetty.
- Simontaipaleen kuivanmaan tontit on myyty/vuokrattu 95 prosenttisesti ja Simontaipaleen alueen rantatontteja on vuokrattu 2 kpl.
- Toimitila ja vuokrauspalveluissa palvelujen ostot sekä aineet&tarvikkeet ylittävät huomattavasti alkuperäisen talousarvion, yhteensä reilu 400 t€.

Tekninen lautakunta

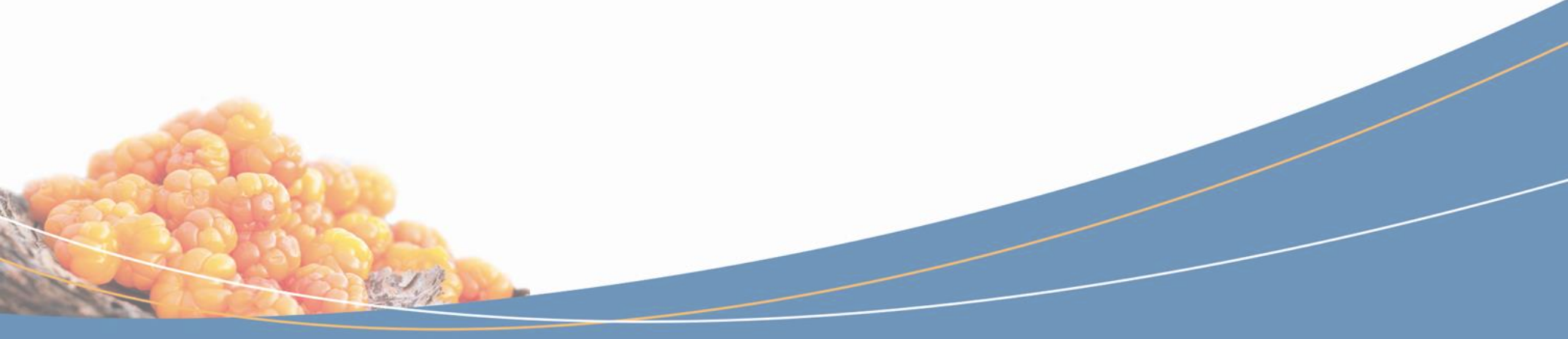
- Honkivaaran mäenlaskupaikka on hankittu kunnan omistukseen. Ensimmäiset pyöräreitit on avattu Ranuanjärven luontopolulle ja Korkiakumpuun.
- Peurantien ryhmäperhepäiväkotia on myyty, Infopolis, vanha lukio ja vanha kunnanvirasto on purettu. Toivolan koulun rakennusta on huollettu ja korjattu.

Tarkastuslautakunta pyytää teknistä toimea huomioimaan veneilyn ja järvien käyttömahdollisuudet myös muualla, kuin pelkästään Simojärven alueella.

Tytäryhteisöjen arviointi

Tytäryhteisöjen arviointi

- Ranuan kunnan kuntakonserniin kuuluu kolme tytäryhtiötä, joiden toimintaa tarkastellaan osana kuntakonsernia.
- Kuntakonsernin tilikauden ylijäämä oli 238 429 euroa.
- Koronapandemia näkyi kuntakonsernin toiminnassa ja sen vaikutukset heijastuivat myös kuntakonsernin tytäryhtiöiden toimintaan. Erityisesti tämä näkyi Ranuan Seudun Matkailu Oy:n toiminnassa.

Ranuan Seudun Matkailu Oy

- Ranuan Seudun Matkailu Oy:n liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 31,5 % ollen reilu 4,13 milj. euroa. Liikevoitto ei ilmennyt kunnan tilinpäätöksessä.
- Vuoden 2022 lipunmyyntitavoitteeksi on asetettu 110.000 lippua. Tavoite ei toteutunut, kävijämäärä oli hieman alle 100 000. Tämäkään ei ilmennyt tilinpäätösasiakirjasta. Kesäkausi jäi koronavuosi hiljaisemmaksi.
- Yhtiö on aloittanut eläinpuiston infrastruktuurin uudistamisen. Kunta myönsi Ranuan Seudun Matkailu Oy:lle takauksen 2,0 milj. euron lainaan välttämättömien korjausinvestointien suorittamiseen.

Miten Ranuan Seudun Matkailu Oy on mahdollistanut eläinpuiston alueen tonttien ja liiketoimintamahdollisuuksien tarjoamista muille yrittäjille ja alihankkijoille? Onko digitaaliseen myynti- ja markkinointityöhön panostettu ja miten? Miten eläinpuiston kiinnostavuutta on lisätty?

Ranuan Infra Oy

- Ranuan Infra Oy:n liikevaihto oli 2,48 milj. euroa ja se supistui 0,3 %.
- Liikevoitto oli 196 729 euroa ja liikevoittoprosentti kasvoi 7,9 %. Toimintoja ja prosesseja tehostettu.
- Ranuan Infra Oy:n tytäryhtiö Kiinteistö Oy Ranuan Kanervikko sulautettiin osaksi Ranuan Infra Oy:tä. Urakantie 2 teollisuushalli myytiin.
- Yhtiön kehitysnäkymät nähdään haasteellisina asukasmäärän vähenemisen ja käytöstä poistuvien rakennusten takia.
- Hintojen nousu ja tarvikkeiden saatavuuden hankaloituminen ovat haastaneet yhtiön toimintaa.

Ranuan Vuokra-asunnot Oy

- Ranuan Vuokra-asunnot Oy:n liikevaihto oli 1,21 milj. euroa ja se kasvoi 14 %. Tilikauden tappioksi muodostui 10 714 euroa. Tähän vaikutti Tikantien 16 E- ja I-talojen alaskirjaukset yhtiön taseesta.
- Yhtiössä on keskitytty vain välttämättömiin korjaus- ja kustannustöihin sekä talouden tasapainottamiseen.
- Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite 85% toteutui.

Tarkastuslautakunta toistaa toiveensa, että jatkossa tilinpäätösasiakirjassa on selkeästi esitetty myös valtuuston tytäryhteisöille asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet sekä niiden toteuma. Hyväkuntoisten vuokra-asuntojen tarve on kunnassa kova ja vaikeuttaa muuttoliikkeen myönteistä kehittymistä ja kunnassa asuvien asumisviihtyvyyttä.

Yhteenveto

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 valtuuston käsiteltäväksi.

Allekirjoitukset

Ulla Ilvesluoto
puheenjohtaja

Sirkka Illikainen
varapuheenjohtaja

Santeri Ahola
Jäsen

Rauno Kuha
jäsen

Marja-Liisa Vartiainen
varajäsen

